

ТРИЗНІВНИК: REVUE HEBDOMADAIRE UKRAINIENNE: TRIDEN'T.

Число 25 (181) рік вид. V. 16 червня 1929 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

Париж, неділя, 16 червня 1929 р.

«Ми будемо справді незалежну Україну»... Таке відкриття почули здивовані слухачі несподівано з уст Чубаря на недавньому XI всеукраїнському з'їзді совітів.

Чубарь — незалежник! Дійсно, «днесь і Саул во пророцїх»! І як би знайшовся хто, що поймав би віри його категоричному твердженню, то виходило б, ніби голова харківського совнаркому своїми власними руками допомагає нам робити те діло, за яке уряд УНР, армія та вся свідомо й патріотична частина населення України збройно боролися і зараз не перестають боротися, хоч і іншими способами, з ненажерливою Москвою та її слухняними слугами — усіма Чубарями, вкупі взятими. Діло незалежності України! Вони теж творять незалежну Україну!

Сам Чубарь, спасибі йому, зараз таки поспішає пояснити, яку саме Україну вони будують: «незалежну Україну... без панів, без капіталістів, без буржуазії»; та на жаль, забув він до того додати — «але за те з Москвою»! Що правда, останнє ясно і само собою.

Та те, чого не договорив Чубарь, доказує за нього «Пролетарська Правда», яка сенсаційному відкриттю голови «українського уряду» присвячує передовицю: «Ми будемо справді незалежну Україну» (ч. 110 з 17 травня с. р.). Совітська газета з усієї сили своєї намагається вмовити не так себе (сама вона, звісно, в те не вірить ані на крихту), а інших, що сталося чудо — «під московським караулом» справді таки твориться незалежність України.

Що правда, незалежність та особлива, — словами газети мовлячи, — «пролетарська незалежність», суть якої, — додамо від себе ми, —

полягає в залежності від Москви. Легке перо комуністичного публіциста широко розписує про той «величезний план, який з р о б и т ь (!) з України могутню індустріальну і соціалістичну державу, незрівняно зміцнивши незалежність цієї країни і трудящих мас від капіталістичного світу», а разом з тим, — знов таки дозволимо собі докинути й своє слово, — «незрівняно» зміцнить її залежність од Москви, яка вже й на сьогодні я в л я є т ь с я фактом.

Цей факт не пробує й заперечувати совітський орган; він тільки знаходить для нього влучну формулу: для «Пролетарської Правди» залежність України від Москви це тільки «інтернаціональний зв'язок між Україною та РСФСР та об'єднання усіх республік в єдиний інтернаціональний СРСР». Отже на мові сучасних совітських газетярів поневолення України Московою делікатно зветься — «інтернаціональний зв'язок». Не вмер Данило, — болячка задавила.

У згоді з цим ідеалом «пролетарської незалежності» стоїть «повне національне самоозначення на ґрунті інтернаціональної єдності трудящих мас, об'єднаних в Радянських Республіках, на ґрунті союзу Радянських Республік».

Ця комуністична абдакадабра має переконати читача, що совітська Україна ніби-то справді незалежна держава та що той «зв'язок» її з Московою ніби-то тільки чисто «інтернаціональний».

То дарма, що через той «інтернаціональний зв'язок» ця «самостійна» держава не посідає свого власного війська, не має своєї окремої закордонної політики, ані дипломатичного представництва, не має своїх фінансів, ні народнього господарства, ні шляхів, ані пошти, й телеграфу... Тим усім од її імени та за її рахунок розпоряджається Москва.

Саме в цьому числі в нашому огляді — «З життя й політики» подано найсвіжішу ілюстрацію цієї «самостійности» совітської України. Це справа автотракторного заводу, що його «незалежна» держава, хоч він їй он-як потрібен, не сміє і не може розпочати будувати на своїй території саме через той «інтернаціональний зв'язок».

Хто пойме віри твердженням, хоч і як категоричним, комуністичних словоблудів, що саме вони «будують справді незалежну Україну»?

Найменше в це можуть повірити, звісно, ті, хто на власній шкурі щодня боляче відчуває на собі оту «незалежність», — невірні підданці совітської держави.

І ніякі запевнення облудні харківських пахолків Москви нікого не обдурять.

То чи ж варто про них згадувати, — питає може читальник?

А таки варто, — відповімо ми. Варто навести оці безсоромні запевнення Чубаря. Варто тому, що ці прилюдні заяви надто характерні і показні.

Вони виявляють зріст неперемежній самостійницьких настроїв та прямувань серед населення України.

Характерно вже й те, що на самостійницьку ноту, хоч і фальшиво, а мусить співати, — припадає це до вподоби чи ні його московським хазяям, — навіть голова харківського совнаркому.

Характерно, що вірний наймит московський не сміє на Україні навіть перед правовірним, на всі большевицькі сита пересіяним, зібранням — з'їздом совітів виступити, не прикрившись, хоч про людське око, відданністю ідеї незалежності.

У цьому полягає вага неправдивого твердження Чубаревого, — «ми будуємо справді незалежну Україну». Без нього він не насмілюється впрост з'явитися перед делегатами з українського села.

Україна хоче бути справді незалежною, і нею таки буде, але перш за все для цього треба порвати всякі «інтернаціональні зв'язки» з Москвою.

* *
*

Недавно ми докладно оповідали на сторінках нашого часопису про культурне свято, що ним Париж одзначив третю річницю смерти св. пам'яті Симона Петлюри. З описів та ілюстрацій в попередніх числах читальники наші знають про відкриття урочисте Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі; знають про те, які завдання ставить ця нова просвітня установа перед собою та якими шляхами хоче вона йти до здійснення своєї мети.

Ми хотіли по змозі детально ознайомити широкі кола нашого громадянства з новонародженою Бібліотекою. І ми робили те з особливим моральним задоволенням, бо, по-перше, — ходило тут про нову установу культурну загально-національного значіння, а по-друге, тому, що в світовій столиці засновано нове вогнище рідного слова, з'явилося джерело, хоч поки-що й маленьке, ознайомлення чужинців з нашим краєм.

З неменшою приємністю подаємо ми лист із Брюсселю про відкриття там у Світовому Музею — Українського Відділу, світлини з нього та заклик Брюссельської Громади, що їх знайде читальник в цьому числі «Тризуба».

Подаємо цю новину з неменшою приємністю, бо це явище того ж порядку. Засновання Українського Відділу у Світовому Музею — так само справа загально-національна. Відкриття його це так само новий український здобуток в іншому, теж великому, європейському осередку.

Це дійсно національна робота.

Наші вищі школи в ЧСР — Український Університет та Педагогічний Інститут у Празі і Сільсько-Господарська Академія в Подебрадах, — Український Науковий Інститут в Берліні, Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі, Український Відділ в Світовому Музею в Брюсселю—це все наші нові позиції укріплені в мирному завойованню Європи, що знайомить західне громадянство з нашим краєм та де-далі поступає наперед.

Ми можемо розходитися в тих чи інших політичних поглядах, можемо між собою змагатися за свої переконання чи уподобання, йти різними шляхами до наміченої мети, але ніколи не повинні ми забувати того, що нас єднає до купи незалежно від усіх ріжниць і що їх покриває, забувати про саму основу нашої нації — рідну культуру. Особливо цінною і потрібною являється праця на полі культурному на чужині, перед чужим широким світом. Тому світові не цікаві наші хатні суперечки та сварки, його не обходять наші внутрішні справи, але його не може не цікавити все те велике, нове для нього чи ним тільки призабуте, що охоплюється одним словом — Україна.

Тим то радіємо ми з кожної нової постаті, що її займають на чужій ниві культурній наші люде.

Можемо тільки щиро привітати прекрасну ініціативу Брюссельської Громади, віддати належне її енергії та побажати успіху в її заходах що-до ознайомлення чужинців з Україною.

* *
*

Це число було вже складене, коли надійшла одна звістка, що примушує нас повернутися до питання, допіру оце вгорі порушеного. Справа йде про Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.

Шалетська Громада, ухвалою, що її подано сьогодні в хроніці, — «З життя Бібліотеки — Щедрий дар», — передає усю свою книгозбірню на власність Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри, висловлюючи бажання, щоб в Шалеті було утворено її філію.

Звісно, це цінне придбання для молодої Бібліотеки, і вона має бути щиро вдячна ініціаторам цього діла і всій Громаді в Шалеті за

її щедрий дар. Та цінний той дар не тільки тим, що він збогачує на кілька сот томів книжковий фонд Бібліотеки.

Ще більше — моральне значіння цієї ухвали.

Вона свідчить про те, як глибоко на провінції в нелегких умовах робітничого життя, що ним живе більша частина нашої інтелігенції на еміграції, розуміють люде вагу, потребу і вартість того діла культурного, що його піднялися фундатори Бібліотеки в Парижі. Вони не помилилися, коли, розпочинаючи справу, покладали надії на громадську допомогу.

Крок цей — жертва провінціальної Громади, яка на тяжко зароблений шаг купувала книжки на задоволення своїх власних потреб, — проступає ще в сприятливішому світлі, коли згадати становище деяких старих і багатих українських установ та товариств.

До багатьох з них свого часу вдалася Рада Бібліотеки з проханням піддержати нову національно-культурну справу і прислати свої видання. Купити цих видань поки-що через брак коштів Бібліотека не може, а обійтися без них — годі. Де-які з тих установ — з незрозумілих причин — навіть не озвалися.

Постанова Шалетської Громади являється для Бібліотеки тим більшою моральною підтримкою; вона показує, що новозаснована Бібліотека має доброзичливих приятелів в наших громадянах на провінції, які підіймаються над власними інтересами во ім'я загальних.

Хочемо сподіватися, що приклад Шалетської Громади знайде собі наступників.

Vivat sequens!

З життя й політики.

— Сучасне життя й совітська преса — Всеукраїнський з'їзд совітів. — На економічному фронті. — Навернений грішник.

Все трудніше стає слідкувати за розвитком життя і подій на совітській Україні на підставі тих даних, які дає совітська преса. Чим далі шириться економічна криза, чим більше зростає політичне напруження і стає складнішим загальне становище, тим все менше і менше урядова совітська преса відбиває і огортає всю серйозність сучасного моменту в житті УССР. Тільки окремі неповні риси дає вона для загального образу тої виключно складної ситуації, в якій знаходиться совітська України. Тільки із звишеного до найсильнішого *crescendo* тону урядових славословій на адресу совітської системи, тільки з постійних повторювань і підкреслювань, що в совітській батьківщині все мається гаразд і все йде до найкращого, можна запримітити все зростаючу безпорадність і непевність тих,

що стоять при кермі. А ті загрози, які вони тепер в величезній кількості, кидають на адресу своїх ворогів, ними ж самими утворених і вигаданих, свідчать про те, що їхні нерви починають їм вже зраджувати.

Цих кілька слів передмови уважали ми потрібним подати до нашого чергового огляду, щоб пояснити читачеві, чому наші огляди збудовані на даних совітської преси, т е п е р не можуть охопити і не охоплюють всієї складності відносин на совітській Україні.

Всеукраїнський з'їзд совітів, який відбувся в днях 7-16 травня, як це є нормою для совітських з'їздів, мав силу декоративних моментів, які мусіли б переконати совітського громадянина в тому, що соціалістична Україна йде невпинно по шляху поступу і розвитку. Але поруч з цією урядовою офіціальною в його роботі треба одзначити низку рис, які уявляють для нас більший інтерес.

На з'їзді, як представник уряду ССРСР, робив доклад Куйбишев, який, спинившись між іншим на п'ятилітньому плані народно-господарського будівництва, зазначив, що в плані передбачається будова автотракторного заводу на Уралі. Цей проєкт викликав виступи цілої низки делегатів. «Комуніст» подає про це звітлення так: «Злобою» вчорашнього дня на з'їзді був автотракторний завод... Українська радянська громадськість учора з трибуни всеукраїнського з'їзду рад обстоювала думку, що автотракторний завод треба будувати на Україні. Наркوما т. Шліхтер і Попов, дніпропетровський робітник т. Кучеренко, одеська робітниця т. Димченко, київський делегат т. Рейкіс, тульчинський делегат т. Ольховий, голова харківського окриконткому т. Буценко і ще багато делегатів — всі в один голос заявляли союзному урядові претензію України на автотракторний завод. Тут не було абсолютно жадних місцево-патріотичних міркувань — «не зобиждай наших», тут були виключно міркування загально союзних інтересів» («Ком». ч. 103 з 9.V).

Само собою, що з цієї спроби оборонити інтереси України, хоча б із міркувань виключно союзного характеру, нічого не вийшло. В своєму останньому слові представник Москви, відповідаючи на закиди делегатів, заявив: «Де-які делегати з'їзду обвинувачували союзний уряд, ніби він в своїйому п'ятирічному плані недостатньо передбачив задоволення вимог українського народного господарства. Я уважаю цей закид за неправильний... На жаль, де-які промовці заперечували доцільність будівництва тракторного заводу на Уралі. Я цілком згоден, що Україна має велику потребу в тракторному заводі. Але на Уралі є досить умов, що вимагають побудувати тракторний завод там. Безеперечно, що два тракторних заводи не задовольняють величезного попиту сільського господарства і нам доведеться знову обговорювати питання про третій тракторний завод. Я рішуче висловлююсь тоді за те, щоб його будували на Україні. Справа йде лише про кошти. У мене сумнів, чи вистачить у нас коштів для побудови 3-х тракторних заводів протягом 5-ти років» («Ком. ч. 103 з 9. V). Отже Україні дано обіцянку збудувати завод після того, як будуть задоволені потреби Уралу, як що будуть гроші, але тих грошей на протязі ближчих п'яти років не передбачається. Цілком виразна відмова московського делегата проте не перешкодила з'їздові одноголосно цілком і повнотою ухвалити політику і діяльність уряду ССРСР.

Делегати українського з'їзду совітів, такі обережні і умірковані, коли справа йду про характеристики відносин Москви до України, втрачали цілу свою уміркованість, коли треба було виявити ті вірнопідданчі почуття, якими перейняті серця совітських українських громадян щодо Москви. Таких виступів була ціла низка як з боку членів українського совітського уряду, так і з боку окремих делегатів. Чубарь в зв'язку з тим, що по його заяві світова буржуазія мріє про відрив України від совітського союзу, уважав необхідним заявити, що «справжню незалежність українського народу здобуто в жовтні» і що «тільки дурні можуть розрахо-

увати на те, що українські робітники й селяне відокремляться від радянського союзу та інших братніх республік тоді, коли тільки в умовах радянської системи справа розвитку української національної пролетарської державності перебуває в руках самого українського народу» (Ком. ч. 103 з 9. V.). Ціла низка заяв, перейнятих найганебнішим сервілізмом, мала місце в зв'язку з розглядом проекту зміни конституції УРСР як з боку докладчика наркома судівництва Порайка, так і з боку окремих делегатів. «Нехай західня буржуазія, — заявив Бутенко, — втішає себе мрією про майбутній вихід України із складу союзу. Цього ніколи не буде». «Ми навкіи зв'язали свою долю з братніми радянськими соціалістичними республіками», — вторував йому делегат Шаповалов. Наймити Москви хотіли чесно заслужити той кавалок хліба, який вони одержують з ласки кремлівських можновладців. Але чи не перестаралися вони?

* * *

В той час, коли казюнні славословія безконечною чергою повторюються на совітських з'їздах, економічна ситуація країни, продовжує погіршуватися. Про стан продовольчої справи на Україні дає поняття коротенька замітка хроніки («Ком.» ч. 103 з 9. V.), яка вказує, в яких розмірах одержують тепер совітські громадяне — до того ще упривілейована група — трудящі, харчові продукти. Отже травнева місячна норма продажу в крамницях харківського центрального робітничого кооперативу така: 200 грам коров'ячого масла, 200 грам макарон, 200 грам манної крупи, по 250 грам крахмалу і рижу, по 500 грам гречаної, яшної або вівсяної крупи, пшона, квасолі і гороху. Коли пригадаємо, що зазначений перерахунок не охоплює всіх товарів, які видаються по нормам в дуже обмеженій кількості, коли до цього списку долучити ще такі товари, як мило, олію, цукор, хліб, всю мануфактуру, мусимо прийти до висновку, що різниця між теперішнім часом і періодом військового комунізму в цьому відношенні є мінімальна.

Цілу серйозність сучасної ситуації не криють од себе й самі комуністи тоді, коли виступають вони не з мітинговими промовами. Той самий Куйбишев, який на з'їзді совітів в найбільш демагогічній формі оповідав, про ті добродітства, які спадуть на соціалістичну землю з переведенням п'ятилітнього плану, на зборах господарсько-технічного і професійного активу м. Харькова виступив з докладом, збудованим в цілком іншому стилі. Він тут підкреслив, що серед окремих комуністів на підставі кількісних досягнень промисловості за перше півріччя утворюються настрої, що ніби все гаразд. Такі настрої надзвичайно небезпечні. Люде забувають, що опріч кількісних досягнень є ще і якісні, і що досягнення в цій області абсолютно недостатні. Не виконані завдання що-до продукційности праці. На 50 відс. не виконано завдання у справі зменшення собівартости. План капітальних робіт за півріччя виконаний на 38 відс. й витрачено на це 52 відс. всіх асигновок; отже в другому півріччі треба виконати 62 відс плану, а додержати з бюджету лише 48 відс. Така ситуація загрожує зривом не тільки річного, але й п'ятилітнього плану. Промислове будівництво провадиться несвоєчасно, коштує дорого, нема достатньої уваги до мобілізації внутрішніх ресурсів в промисловості («Ком.» ч. 108 з 15. V.). Правда, в другій половині свого докладу Куйбишев, віддаючи данину комуністичній ортодоксії, широко спинився над сприйнятливими перспективами, які розкривають перед совітською економікою соціалістичні змагання. Але все це не ослаблює, розуміється, значіння того факту, що той самий совітський достойник, який пропагує п'ятиліткю, в той самий час сам висловлює сумніви що-до її реальности. Та й справді, хто і як може вірити в можливість здійснення широких планів, запроєктованих п'ятиліткою, коли довкола панують все далі зростаючі господарська криза, продовольчі утруднення, дорожнеча, коли совітська валюта, ця підстава нормального розвитку господарського життя, хилиться що-далі до все більшого обезцінення і упадку.

Серед «здобутків» совітської влади за останній час не можна не одзначити одного — приплив до совітського берега ще один учений, який переконався на схилі літ в єдино-науковості марксистського методу дослідження. Цим ученим є академик Корчак-Чепурківський. В справозданню «Комуніста» (ч. 108 з. 15. V) про всеукраїнський з'їзд совітів поміж иншим читаємо; «Зупиняючися на роботі Академії Наук тов. Корчак-Чепурківський каже: раніш до Академії приймали людей не тільки старих віком, але людей старих думок: нині ми зв'язуємо роботу академії з широкою громадськістю, до Академії вливаються молоді наукові сили. Поєднання нагромаджених в Академії знань з єдино-науковою марксистською методом дослідження дасть безумовно найкращі наслідки для розвитку в нас науки». Ми б обминули цей виступ академіка Корчак-Чепурківського, коли б він носив тільки особистий характер, був би тільки такою звичайною за совітських часів «зміною віх». Не він перший, не він останній. Колекція покаєнних листів до редакції комуністичних газет, покаєнних заяв і виступів людей, які колись мали незаплямлене ім'я, є на жаль надто велика. Але одмічаємо цей виступ академіка Корчак-Чепурківського з огляду на той момент, коли його учинено. Академик Корчак-Чепурківський, представник на з'їзді совітів Всеукраїнської Академії Наук, виступив із своєю вірогідною заявою саме тоді, коли совітська влада чинить насильство над Академією, коли вона готує її руїну, знищення її авторитету для української науки і культури. Згідно новим правилам про вибори академіків, встановленим совітською владою, розпочалось намічення кандидатів в академіки так званою совітською громадськістю. До Академії буде введено нових «червоних» академіків. Серед кандидатів фігурують такі люде, як Шліхтер, Скрипник, Затонський, люде з великим партійним стажем, але мінімальним науковим. Буде надано звання академіка Всеукраїнської Академії Наук людам, які не мали і не мають жадного відношення до української науки і української культури, буде заплямлений авторитет установи дорогою для цілої нації. І в той час, коли совітська влада переводить і здійснює це насильство над Академією, її представник не знаходить нічого кращого, як виступити з заявами про лояльність і про відданість. Трудно вимагати од людей героїзму. Але хиба для того, щоб мовчати, треба бути героєм?... Багато, дуже багато української інтелігенції в межах совітської України, ставши на шлях компромісів во ім'я «береження національної культури» зайшли в глухий кут, з якого немає жадного виходу, скотилися на самий низ комуністичного дна. Розуміється, національної культури вони не зберегли і не зберігають, бо, відповідно до наказів, мають творити українську пролетарську культуру. Але своє добре ім'я і незаплямлену репутацію під час ходження по манівцях компромісу багато з них стратило вповні і ґрунтовно. В таборі цих колишніх людей тепер опиняється «тов». Корчак-Чепурківський.

В. С.

Маленький фельетон.

I.

AD ASTRA.

Оглянувшись, як слід, навколо,
Збагнувши помилки й гріхи,
Потерли ми з хвилину чоло
І стали на Нові Шляхи.

Тепер усе нам ясно й видко...
Як просто ці шляхи ідуть!
Вони нас певно дуже швидко
У самий Харків приведуть.

II.

ГРА ПРИРОДИ.

Правди і Волі шукав я весь вік,
В замки, в халупи заходив.
Правди, здавалось, і слід уже зник,
Волі також не знаходив.

Так всю Європу дарма я сходив,
Бачив лиш кривду й неволю...
Бачив народи — панів і рабів,
В'язнів, що корчилились з болю.

«Правдо і Воле! О, де-ж вас шукать?
Хоч озовіться на крики!»
Дзирк! Аж вони в Вінніпезі сидять
Вдвох на колінах — Мандрики.

В. Валентин.

День смутку — день єдності.

(Лист із Букарешту).

26-го травня, в 11 годин ранку, в Букарешті, в Болгарській церкві (вул. Калараш, 16) відбувся урочитий парастас по Голові Директорії та Головному Отаманові Військ Української Народньої Республіки Симонові Петлюрі.

Аналой, що стояв посеред церкви, було прикрашено, заходами Союзу Жінок-Українок, живими синьо-жовтими квітами.

Під час парастасу співав український хор під диригуванням п. Зибачинського, що надавало парастасові зворушуючої урочистости.

В той-же день по обіді, о 5-й годині, в салі «Трансильванія», з ініціативи Комітету імени Симона Петлюри, відбулася урочиста академія, присвячена пам'яті великого небіжчика.

Відкриваючи академію, автор цих рядків запропонував присутнім вшанувати вставанням пам'ять Симона Петлюри, а тако-ж і всіх тих лицарів, що загинули в боротьбі за незалежну українську державність.

Всі встають і виразно відчувається як в цю хвилину тиши в душах всіх присутніх якась незрима рука хутко перегортає живі сторінки ще недавньої боротьби. Очі-ж тим часом зупиняються на портреті Симона Петлюри, що прикрашений зеленою та синьо-жовтими живими квітами.

Після цього слово забирає заступник Голови, Громадсько-Допомогового Комітету Української Еміграції в Румунії д-р В. Трепке, який, між іншим, говорить:

«Ще де-кільки років тому ми, українці, мали одне безсмертне ім'я, навколо якого, з почуттям глибокого національного пієтизму, об'єднувалася ціла українська нація без різниці політичних поглядів, соціального стану і особистих симпатій. Це було ім'я найбільшого українського генія передостанньої доби — Тараса Шевченка.

«Події наших днів, зв'язані з сучасним рухом українського відродження, піднесли на безсмертний п'єдестал української історії ще одне ім'я — це ім'я Симона Петлюри.

«Правда, коло цього останнього імени, яке належить нашій добі, ще не стихли пристрасті внутрішньої боротьби між ріжними українськими угрупованнями, які неминучі при всякім бурхливім русі людського життя. Тим часом, величезне значіння постаті Симона Петлюри признано всіми, чи то його безпосередніми прибічниками, чи то навіть тими, які, з особистих, дріб'язкових мотивів, а може й з нерозуміння та короткозорости, ставилися й ставляться з ганебною ворожістю до цього імени. Але про цих люців не будемо згадувати нині, в день вшанування пам'яті великого небіжчика.

«Лише історія намалює колись, і певно в недалекому майбутньому, правдивий образ цього українського національного вождя.

«Та-ж сама історія, велика книга народів, вже тепер накреслила в головних рисах той образ, бо ціла остання доба нашого визвольного руху носить назву «петлюрівщини».

«Все значіння особи Симона Петлюри і провадженої ним справи в першу чергу і найліпше зрозуміли наші вороги. Тому-то власне вони й організували злочинний акт 25 травня 1926 року.

«Та вони не дооцінили всієї величі нашого руху, що зв'язаний з особою небіжчика, бо знищивши його фізично, вони не знищили ані його ідеї, а ні дальшого ходу подій, тісно зв'язаних з тою ідеєю. Ідея ця — незалежна Українська Держава.

«Велика кількість наших національних героїв впала жертвою за цю ідею. Пам'ять їх нам безмежно дорога, але чому-ж ім'я Симона Петлюри одно піднеслося на недосяжну височінь по-над всіми тими сотками тисяч полеглих славних борців за визволення України?

«Існує два головних двигуни великих історичних подій, великих людських рухів, а таким є і визвольний рух сучасного нам українського відродження. Ці двигуни: і д е я і ч и н; з них випливає боротьба і творчість.

«Те і друге знайшло собі посередника і виконавця в особі Симона Петлюри.

«Чи багато було тих, які вже на початку великої російської революції зрозуміли всю вагу і значіння ідеї самостійності України?.. А ще менше були тих, які, навіть зрозумівши її, пішли-б на вперту смертельну боротьбу за неї.

«Загальні соціальні гасла, проголошені революцією, захопили і засліпили більшість тих, хто в душі і по еству своєму були в дійсності чесними і твердими українськими патріотами. Ще й зараз є чимало тих, хто ці загальні привабливі, але не життєві гасла: «воля, рівність і братерство» ставить вище священного гасла «національної незалежності».

«Жорстокі іспити долі в перші-ж часи революції були відчуті у всій їхній силі лише обмеженими колами українського суспільства. На чолі тих кол став Симон Петлюра.

«Ідеї, які зі смертю Мазепи та Орлика, здавалось, згасли назавжди, лише в глибинах душевних тайників таких наших будителів як Тарас Шевченко та Іван Франко горіли вогнем життя і через їхні твори докочувалися далекою неосвідомленою луною до душі українського народу.

«Симон Петлюра був першим з тих, які серед темної й сумної реакційної доби та національного застою, зуміли скристалізувати всю велич невмірущих ідей. Але крім цього Симон Петлюра зумів своїм чином, своєю творчістю надати тим ідеям конкретний зміст і реально-життєве значіння.

«Він добре розумів той величезний тягар, який ліг на його плечі, коли він взявся нести ту ідею в широкий світ до здійснення історичного призначення українського народу.

«І він той тягар поніс, не боючися його, не здезертувавши і жертвенно загинувши на варті від злодійської ворожої руки.

«Передбачаючи можливість свого трагічного кінця, Симон Петлюра задалегідь подбав про те, щоб в свій смертний час він мав кому передати прапор незалежної Української Держави, щоб прапор той не поник, не впав на радість і на втіху ворогів України.

«Звідси й повстав конституційний акт про пресмственість верховної влади. Згідно з тим актом носієм верховної державної влади став А. М. Лівіцький.

«В розумінню величчя національно-державної української ідеї, в силі чину і в активній творчості полягає секрет безсмертя Симона Петлюри.

«На нас, ще його сучасниках, і на майбутніх поколіннях полягає національний обов'язок не лише побожно схилити голову перед ним же свіжою могилою нашого вождя, але міцними лавами з'єднатися коло Української Народньої Республіки і всіми нашими силами підперти тих, які стоять на її чолі, які разом з нами мусять донести назад на рідну землю жовто-блакитний прапор незалежної Української Держави, остаточний устрій якої буде встановлено в Києві через державну українську конститuantу».

Останні слова промовця покриваються гучними оплесками всіх присутніх.

Після цього автор цих рядків зачитує спогади про Симона Петлюру: «На земській роботі», написані проф. К. Мацієвичем.

В цих спогадах яскраво оживають події 1918-го року і жива, енергійна, патріотично-віддана постать Симона Петлюри.

Написані ці спогади для спеціального збірника, присвяченого пам'яті Симона Петлюри, що незабаром має вийти.

Треба було спостерігати ту увагу, з якою аудиторія слухала ці майстерно передані спогади, щоб відчуті ту любов, ту глибоку пошану до великого небіжчика, які надавали академії особливо зворушуючий характер.

Далі зачитується вірш буковинки М. Ваґнер-Мойсюк: «Симон Петлюра», в якій авторкою вкладено багато почуття та великої любови до України та її лицаря-героя.

Останньою точкою академії мало бути зачитання статті Йосипа Стадника, надрукованої в канадійській газеті «Український Голос» під наголовком: «Що взяв покійний Отаман Петлюра за Україну». (Зміст цієї статті наведено в «Тризубі» ч. 22 у відділі: «З преси»).

Перед тим, як зачитати цю статтю, автор цих рядків звернувся до присутніх з такими словами:

«Д-р В. Трепке в своєму вступному слові дуже влучно зазначив, що поруч з генієм української землі Тарасом Шевченком, ім'я якого об'єднує всіх українців, встала нова величина постать Симона Петлюри. Вшановувати його пам'ять стає такою-ж традицією, якою єсть освячені уже свята Тараса Шевченка. Ми маємо ще одне ім'я, яке лучить нас, яке нагадує нам про те, що всі ми с дітьми однієї любові нам матері України. Найяскравішим доказом цьому єсть програма нашої нинішньої академії, де спільні почуття наддніпрянців, буковинки і галицького вояка, закинутого долею до далекої Канади, гармонійно переплелися в акорд жалю, глибокої пошани до славного минулого і сучасного духовної єдності».

Саму статтю Йосипа Стадника присутні на академії зустрінули дружніми і гучними оплесками.

Закриваючи академію, автор цих рядків, яко голова, подякував присутнім за те, що вони своєю участю в академії заанімували свою пошану до державного вождя України, підкресливши при цьому, що найліпшою пошаною для Симона Петлюри будуть наші діла. Мусимо, так само як і він, віддано і непохитно служити державному визволенню України, не жалуючи для цього ні своїх сил, ні своїх особистих радощів, ні навіть свого хоч як нам дорогого, але короткого й маленького життя.

Не забуваймо тако-ж активно підтримати ініціативу нашої еміграції у Франції, яка нині 26 травня, відкриваючи в Парижі бібліотеку імени Симона Петлюри, закладає цим фундамент невмірующего пам'ятника.

Оздоблювати його мусить кожний українець і кожна українка.

Цим досягатиметься зразу дві мети: вшанування пам'яті національного героя України і сприяння розвиткові культурної установи — скарбниці українського духа і літопису лицарських змагань за державну волю.

Дмитро Геродот.

Український Відділ в Світовім Музею в Брюсселі.

(Л и с т з Б е л ь г і ї).

Ідея Світового Музею полягає в тім, щоби дати найширшу синтезу минулого і сучасного нашої планети. В нім містяться всілякі матеріали що, до життя на землі і людської діяльності. Образи, моделі, картограми, рівно як і короткі, лаконичні пояснення суть тими засобами, якими музей промовляє до глядача. Утримуваний на кошти держави, цей музей є при-іщений в великих саях виставочного будинку, званого «Сенкантенер».

Серед всіляких відділів в Музею є окрема діляниця, присвячена різним народам і країнам. Метою цієї частини музею є дати глядачеві найдокладніші відомості що-до положення, характеру, життя, побуту, культури всіх країн і народів світу. В цій то ділянці і знайшов своє місце Український Відділ.

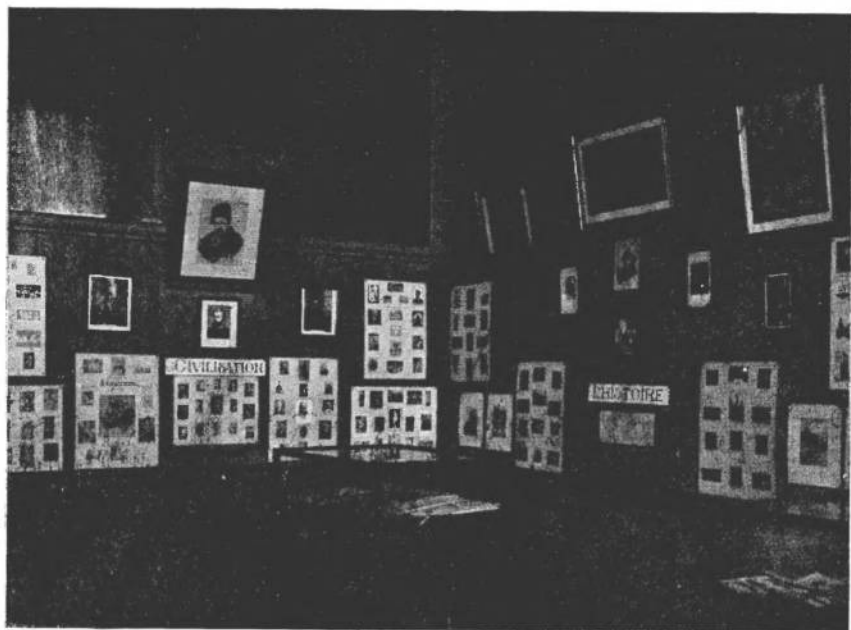
З Українського Відділу в Світовім Музею в Брюсселі.

Від кількох років існує в Музеї куток, в якому неохайно зложені всілякі матеріали, що торкаються СРСР, а між тими матеріалами купа українських книжок. Українці м. Брюсселя, довідавшись, що кожному народові вільно мати окреме місце і що є можливість власними силами і по власній уподобі організувати український відділ, завзялись за всяку ціну то зробити. Від року громадяне стали вживати заходів, щоби добути потрібні матеріали.

В наслідок звертання до різних установ, на Україні і закордоном, удалося стягти немало сирового матеріалу. Багато з нього знайшлося і в окремих членів місцевої колонії. Бож все, що колись було опубліковано в своїй чи чужій пресі, могло послужити для наміченої цілі. Члени Громади мусіли взятись до витинання образків, до наліплювання їх на картон, до роблення рямців, шиття прапорів, вишивання wzorів. Все, або майже все робилося руками громадян, аби заощадити скромні кошти Громади. Але зрештою не обійшлося і без підписних листів.

Цей весни настала пора остаточно упорядити відділ, відкрити його урочисто і передати у власність дирекції музею. Цілий матеріал розложено по групам: етнографія, народне мистецтво і будівництво. Витинки наліплено на картон, портрети і картини заведено під шкло, річі розложено по вітринам. Зроблено великий напис «Ukraine» з величавим тризубом на тлі.

Український Відділ знайшовся, спільно з численними національними відділами, в просторій салі і заняв чільне місце. З ним по повноті, організованості і вигідності положення може рівнятись лише данський відділ, уряджений заходами тутешньої амбасаді. Решта значно скромніші за наш. Відділ цікавий не лише для чужинців, що мало знають Україну, але і для самих українців, тому що він наочно і в приступній формі (образи) показує наш національний доробок, підводить підсумки, систематизує загально знані відомості. І ці підсумки суть дуже втішні.

З Українського Відділу в Світовім Музею в Брюсселі.

В неділю 5 травня відбулось відкриття Відділу. Було розіслано до 400 запрошень, зіійшлося до 250 людей, українців і чужинців. Відбувся виклад французькою мовою в супроводі прекрасної фільми, зробленої навмисне для цього випадку. Було зроблено характеристику України, як краю, як народу в його творчості і як нації в її політичних змаганнях. Доповідь була вислухана надзвичайно уважно; українського бесідника нагороджено рисними оплесками.

Після доповіді в самім відділі давались відповідні пояснення. Директор Музею, приймаючи наш дар, сказав дуже щире слово, дякуючи за наш старання, просячи Громаду і на далі співробітничати з дирекцією. Гости з переконанням потакували директорові, зрештою самі підходили до організаторів Відділу, висловлювали подяку, подивлялися нашу працю. Між гостями були наші приятелі грузини, рівно як і росіяне. На прикінці гости і упорядчики свята зфотографувались. Цілий перебіг урочистости залишив як найкраще вражіння, поєднав нові симпатії до України і підняв дух і віру в себе серед українців.

Можна бути певним, що Відділ доконає певну педагогічну місію серед бельгійців, а пізніше може і політичну, скоро перенесеться до Женеві. Так... власне до Женеві, до Ліги Націй. В цім факті, що має зйти десь в наступному році, полягає не аби яка вага dokonаної роботи. Завдяки йому можна бути певним, що Україна буде репрезентована на цій світовій трибуні, і то репрезентована не зле. Певна, продумана, дотримана метода, що лягла в основу організації Відділу, мусить улегшити даліше поповнювання Відділу новим матеріалом і виключити характер випадковости. Віримо, що скоро Відділ перенесеться до Женеві, тамоння Громада візьме його під свою опіку і не занедбає наш почин, як ми не занедбали тої можливости прислужитись національній справі, що нам відкрилась.

Самовидець.

Громадяне її гості на відкритті Українського Відділу Світового Музею в Брюсселі.

З преси.

Назівши нашу передозицю з ч. 21 про необхідність допомоги академічній молоді та зазначивши, що заходи в цьому напрямку в Чернівцях дали досить поважну суму в 150.000 леїв, «Час» ч. 191 приєднується до наших висновків.

«Для нас це знак, що ми цієї акції допомоги студентам не сміємо припинити. Приходить тепер черга і на наше студентство розвести з свого боку акцію за допомогою. Треба притягнути до жертвенности і наше патріотичне, чуле на всяку недолю, селянство.

Рятуймо від смерти квіт нашого народу. Жертвуймо далі на допомогивий фонд нашого неможнього студентства, тим більше, що допомогова акція поширилася на всіх студентів закордону і в краю, котрі гідні допомоги».

Можна тільки побажати, щоб ініціатива Чернівецького громадянства зустріла собі широкий відгук та співчуття повсюди серед нашого народу.

* *
*

Замість відомого речення: «скажи з ким ти знайомий, то я скажу, хто ти такий», з не меншим правом в наші часи можна сказати: «скажи, що ти читаєш, я знатиму, хто ти». Зрозумілий отже той інтерес, який уявляв для нас питання, що ж нині читають на Україні.

«Прол. Пр.» ч. 115 з 23 травня с. р. подає такі відомості про те, що читають з української літератури і як читають.

З «пересувного фонду центральної бібліотеки Спілки Робкомгоса» відомості такі:

«Читач — переважно робітник. З белетристики найбільше читають такі книги: «Хіба ревуть воли, як ясла повні», «Кармелю», твори Шевченка, Нечуя-Левицького, Грінченка, М. Вовчка, Франка й Остапа Вишню. Збільшується попит і на нову укр. літературу, особливо на такі книги, як «Бур'ян» — Головка, «Вуркагани» — Микитенка, «Голубі ешелони» то-що. «Соняшну машину» Винниченка здебільшого не дочитують до кінця.»

А що-до «основного фонду», то

«Читачі цього складу виявляють великий попит на сучасну літературу і на таких класиків, як Кобилянська, Коцюбинський, Л. Українка, Винниченко («Соняшна машина»). Великий успіх має «Місто» Підмогильного, «Смерть» — Антоненка-Давидовича, «Фалшива Мельпомена» — Смолича, «Кучеряві дні» — Кириленка то-що.

«Взагалі ж читачі виявляють великий попит на технічно-виробничу та наукову літературу, підручники, перекладну (на укрмову) літературу, літературу з історії України, красивого письменства, теорії української словесности то-що.»

* *
*

«П'ятилітка» і те, що вона має дати, — це сьогодні улюблена тема для мрій совітських правителів і «совітського громадянства» на Україні. Чого тільки там нема: має бути і 50 нових копалень, і нові металургійні заводи, і велике машинне будівництво, і електрофікація, одним словом

«протягом найближчих п'яти років гуртова продукція всієї української промисловости збільшиться на 166%» («Пр. Пр.» ч. 110 з 17 травня 1929 р.).

Це все має бути. А от, що єсть:

«У передвоєнний час Київська округа мала сім цукроварень, два рафінарні відділи та одну цукрорафінарню. Тепер працюють тільки чотирі виробні. 1926-27 р. продукція цукроварень становила тільки 20% передвоєнної. Гуральна індустрія Київщини давала за передвоєнних часів 31 мільйон градусів, а тепер тільки по 8-10 мільйонів. Млинарство досягає ледве 30-40% передвоєнного рівня». («Пр. Пр. ч. 115 з 23 травня с. р.).

Це — наслідки 10 год окупації та «соціалістичного будівництва». Таких же результатів можна сподіватися і одвславленої «п'ятилітки». Ну, а поки що, маючи перед очима такі «досягнення», чого ж комуністичним можновладцям і не помріяти. Звісно, дурень думкою багатіє.

* *
*

«Возродження» ч. 1468 з 9 червня с. р. присвячує передовицю «Бюлетеню Гетьманської Управи». Зазначивши, що

«ідеологи Трудової Української Монархії стоять за вільний «Союз Трьох Русей», за триєдиний союз «Руского Сходу»,

газета з особливою приємністю підкреслює

«одсутність ворожнечи до Росії при збереженню думки про незалежну Україну».

В протилежність тим «самостійникам», для яких головним ворогом являється Москва,

«група Скоропадського виступила, — пише московський орґан, — як ми бачимо вище, з заявами патріотичними. Вона прямує в боротьбі з большевиками до «возсозданія Отчества» і шукує таких форм нової Росії, при яких було б уникнуто її розподіл і досягнуто задоволення мрії самостійників».

Не дивно, що російським монархістам так до вподоби припадають «патріотичні заяви» нових «возсоединителів Русі». Та може слід їм пам'ятати, що вже раз вийшло з подібних заяв і чим кінчилося проголошення в Києві тими самими людьми «возсозданія отчества» у листопаді 1918 року.

* *
*

Радіють і «Посл. Новости». Де ж пак:

«В Празі з метою боротьби з «самоубійственними попытками расчлененія русскаго племени» засновано видавництво «Единство» (ч. 2999 з 8 червня с. р.).

По-між фундаторами цього т-ва, крім росіян, знаходимо декого і з «самоотверженних малоросів», чи то галицьких та підкарпатських москвофілів, чи то тих землячків, що свого часу допомагали з Києва одбудувати «триєдиную Русь». Діяльність нового т-ва, особливо на сприятливому для русофільських заходів чеському ґрунті, може дати, звісно, певний ефект, підсилюючи національну плутанину та за́колот в темних народніх масах на Підкарпатті та гальванізуючи труп галицького москвофільства, який останніми часами почав подавати теж

ознаки життя. А по за тим ніяким товариствам чи видавництвам, що їх засновують московські «об'єдинителі», не пощастить навіть з допомогою наших ренегатів спинити хід нормального розвитку українського народу, який уже знайшов себе.

* *
*

В «Прол. Пр.» ч. 114 з 22 травня с. р. подано надзвичайної ваги «господарчо-політичний договір», що його склали між собою

«робітники й робітниця панчішного цеху першої київської держ-трикотажної фабрики «Київ-Трикотаж»—Нахгольц, Херсонський, Рабінський і Римус з одного боку, а Бородянський, Гуревич, Пузенко, Соколова — з другого»,

про те

«що обидві зазначені вище групи робітників починають між собою соціалістичне змагання на зменшення відсотку браку і ламання голок, на випрацьовування шпуль до кінця, припинення неділових розмов під час роботи і снування спізнювань і прогулів».

Тепер можна бути спокійним за розвиток української промисловости і за виконання своєчасно п'ятилітки. На варті стоїть «господарсько-політичний договір» про ламання голок. Не дурно ж такої ваги надає тому великому актові пролетарська газета, друкуючи його товстими черенками та виділяючи з тексту окремими рямцями.

До відома шановних панів передплатників «Тризуба» в Америці й Канаді.

Адміністрація «Тризуба» доводить до відома тих п. п. передплатників в Америці й Канаді, які, їдучи до Європи, бажають оглянути Париж, що при належному її попередженню заздалегідь, вона з великою приємністю буде їм допомагати оглядати Париж і давати всі корисні поради що-до перебування в ньому.

Хроніка.

3 Великої України.

— Ювілей акад. П. А. Тутковського. — 19 травня в Палаці Праці відбулося врочисте засідання Всеукраїнської Академії Наук на пошану 70-літнього ювілею академіка, директора Геологічного Інституту та Національного Геологічного Музею — П. А. Тутковського. Акад. Тутковський являється також і членом ВУЦВК («Пр. Пр.» ч. 113 з 21. V).

— Виставка проєктів увічнення пам'яті Т. Шевченка. — У Києві 26 травня відкрито виставку проєктів увічнення пам'яті Т. Шевченка. Завдання виставки — відновити історію справи з монументом Шевченкові у Києві та представити проєкти упорядкування могили. («Пр. Пр.» ч. 119 з 28. V).

— Словник Шевченкових знайомих. — Київська Філія Інституту Т. Шевченка уложила «Словник Шевченкових знайомих». Словник буде видано Держвидатом. («Пр. Пр.» ч. 119 з 28. V).

— Мазепин дзвін. — В одному кутку Лаврського заповідника виявлено цінну пам'ятку — дзвін, що його подарував Мазепа Вознесенській церкві. На дзвіні про це є відповідний напис. («Пр. Пр.» ч. 117 з 25. V).

— В Лаврі відкрито нове підземелля. — Під час упорядкування подвір'я Всеукраїнського музейного заповідника (Лавра) відкрито невідоме досі підземелля, яке увяляє собою двоховерховий лабіринт завдовжки по-над 100 сажнів. Лабіринт

починається від колишніх покоїв митрополита і тягнеться в напрямі Великої Лаврської церкви. Підземелля вимуровано цеглою. На думку експертів підземелля це існує з XVI-XVII віку. («Пр. Пр.» ч. 117 з 25. V).

— Жидівська капела. — В Києві організується жидівська капела, яка буде державною. Ухвалено художнє керівництво доручити композиторові Є. Шейкіну. («Пр. Пр.» ч. 101 з 4. V).

— Виселено Вищу Укр. Богословську Школу. За постановою Наркомосвіти виселено Вищу Укр. Богословську Школу, що займала приміщення в Лаврі («Пр. Пр.» ч. 111 з 25. V).

— Уже думають про зв'язок «української та російської літератури». Відповідний відділ Центрального Комітету ВКПб ухвалив таку резолюцію:

1) «Визнати за потрібне, щоб Державне Видавництво РСФСР випустило поточного року дві-три серйозні літературно-критичні праці для ознайомлення російського читача з справами української літератури та її історії, а також ряд книжок, що вводять російського читача в курс економічного, політичного й культурного життя УССР.

2) Редакції основних періодичних органів преси РСФСР («Красная Новь», «Книга и Революция», «Печать и Революция», «Октябрь», «На литературном посту», «Новый Мир», «Молодая Гвардия», «Звезда» та інші) повинні включити в план своєї постійної роботи рецензування видатних літературних творів УССР та висвітлювання її літературного життя.

3) Організувати обмін рецензіями між періодичними органами УССР і РСФСР, а також обмін хронікою літературного життя та книжкового ринку. Особливо слід налагодити обмін рецензіями на нові п'єси та перекладену з чужих мов літературу.

4) «Міжнародня книга» повинна ширше розгорнути експортування української книжки за кордон». («Пр. Пр.» ч. 116 з 24. V).

— С о в і т ь с ь к а адміністрація недбає про охорону робітників від нещасних випадків під час праці. — На копальні ч. II Новосмолянської рудні поламався маховик в той час, коли рухалася клітка. Тільки випадково клітка не впала до стволу в 500 метрів глибиною. Про можливість цієї небезпеки робітники попереджували уже раніше сов. адміністрацію, але вона не вжила жадних заходів для ремонту маховика. («Ком.» ч. 111 з 18. V).

— У к р а ї н і з а ц і я. — Роботу сов. установ в Києві не цілком ще українізовано, засідання та наради не завжди відбуваються в укр. мові, не говорячи вже про те, що службовці не розмовляють між собою по українськи. Листування по київських установах українізовано на 60%, вивіски та штампи на 90%, службові розмови тільки на 25% і стінні газети усього на 15%. Найменше зробили в справі українізації установи «союзного значіння». Найгірше знають українську мову «відповідальні робітники» та ріжного роду фахівці, особливо інженери. Є випадки ворожого ставлення до українізації з боку цього розряду службовців.

В Києві є ще тому коло 7.000 службовців, що не знають української мови (3-тя категорія — 3.000 чол.), або не з'явилися на перевірку зовсім (4.000). Крім того спостерігається великий рецидив української неписьменности (14% серед 1 категорії). «Все це свідчить про те, що по багатьох установах до такої важливої справи ставляться формально», — ціл-

ковито справедливо зауважує «Прі Пр.» ч. 113 з 21. V, з якої взяті оці витяги.

— Наркомосвіти констатував, що українізація учителів по багатьох школах соцівуху йде надто повільно. У багатьох школах українська мова понівечена й засмічена. Встановлено також недбайливе ставлення окружних комісаріятів освіти до українізації. Від 1927 року перевірка знань укр. мови майже не робилася, а де вона була — виявлено 50% педагогів, які не знали добре української мови. («Ком.» ч. 117 з 25. V).

— Робітники Сталіна, де в травні місяці відбувся місяшник укр. культури, запрошують до Сталіна учених Укр. Академії Наук та робітників з Києва для підсумлення результатів місяшника («Пр. Пр.» ч. 118 з 26. V).

— Е к с п о р т Д о н е ц ь к о г о в у г і л л я. — В справі поширення експорту Донецького антрациту до Італії прибув до Харькова директор значної італійської фірми («Ком.» ч. 117 з 25. V).

— П р и х о в а н и й п р о д а ж з е м л і. — По селах трапляються часті випадки прихованого продажу землі. Землю дають у посаг, обмінюють то-що. Буває, що земля віддається в рахунок грошового боргу. Бувають просто випадки купівлі-продажу землі, на які сільські ради ніяк не реагують. («Ком.» ч. 113 з 21. V).

— С м е р ч. — Над селом Остапівкою на Київщині пройшов величезної сили смерч, що знищив 64 хати та 113 інших будівель. Потепріло 5 селян і багато худоби. («Ком.» ч. 114 з 22. V).

— К о м у н і с т и, я к и м и в о н и є в д і й с н о с т і. — Комуністи з «партійних верхів» Мало-Виськівської організації «пили так що не просипалися, улаштовували кубла розпусти, були вхожі до куркулів, звільняли їх від податків і давали їм бідняцькі кредити».

В Ново-Празькому районі один комуніст одружився з однією дівчиною, від якої одержав перед тим собі на одяг 500 карб. Після шлюбу вигнав жінку, говорячи: «сором мені з тобою ходити, у тебе немає ні шовкових панчіх, ні лакових черевичків». А згодом написав їй листа: «поки батьки не дадуть тобі забезпечення на 10 років, не можу жити з тобою».

Інший тип комуніста — «відповідальний працівник заводу «Червона Зоря». Він встановив на виробництві систему хабарництва спільно із своїм підлеглим приватним підрядчиком. Вечорами, після роботи, на квартирі підрядчика влаштовується піяцтво.

Один з комуністів Пісчанського партійного осередку на Сталінщині був заявив, що «Біднота — це лодарі, їй не допомагати треба, а примусити добре працювати. Я за них сплачую 156 карб. податку» Другий комуніст там-же, агітуючи за хлібзаготівлі та збут хліба кооперації, сам продавав хліб на приватному ринкові. («Ком.» ч. 113 з 21. V).

З укр. життя

— Святкування бл. пам. С. Петлюри в Чернівцях відбулося скромно, але величаво численною присутністю українського громадянства в неділю 26 травня в переповнений та береги салі «Народнього Дому». Саля була оздоблена українськими національними барвами, прикритими жалібними серпанками. Коло портрету Симона Петлюри серед квітів і чорним серпанком прикритих блакитно-жовтих прапорів стояла почесна варта обидвох українських козацтв «Запорозжя» й «Чорноморе». Козацтво «Запорозжя» одягло на 24 години жалобу. Гостей привітав іменем Комітету д-р Лев Когут коротким вступним словом. На його пропозицію вибрано почесну президію, до якої увійшли: п. п. надрадник В. Ясеницький, О. Купчанко, о. Н. Волянський, В. Івасюк, а як секретарь Ю. Сербинюк. Перший реферат було виголошено інж. агр.

В. Радзівеським; докладчик з'ясував ті умови, серед яких будувалася українська держава та одзначив нашу боротьбу з большевиками. Другий референт д-р Лев Когут з'ясував ступінь політичної зрілості української нації після війни і те міжнародне становище, що наказувало С. Петлюрі його закордонну політику. «Міщанський Хор» відспівав після «Вічну Пам'ять» і «Журавлі». Святочний піднесений настрій заволодів учасниками. Зміст виголошених у вільній бесіді рефератів став темою розмов серед українців усього міста. («Рідний Край» ч. 22).

— Студентство — пам'яті Петлюри. — 26 травня так само в Чернівцях відбувся поминаний вечір, присвячений пам'яті С. Петлюри, влаштований укр. козацтвом «Запоріжжя» в Чернівцях. Горстка членів козацтва і декілька гостей, як полк. Антончук, Проць і Райлян творили ціле зібрання. Старший козацтва Євген Маскевич відкрив зібрання промовою, в якій висловив думку, що хоч С. Петлюра не був членом козацтва, але в заміну його дух, ідея самостійної України, панує між членами козацтва і тому видає воно йому найбільшу пошану студентсько-корпораційною перемонією. Це перший раз з часу заснування «Запорозжя», що відбувся церемонія по смерті не свого члена, бо цілком зрозуміло, що людина, яка провадила цілим народом, заслуговує на те, щоб корпорація відсвяткувала його пам'ять, як національного героя.

В своєму слові п. Райлян закликає до пропагування нашої нації і нашої мови. Бувший старшина С. Петлюри полк. Антончук повернув думки присутніх в минуле, коли Україна збройно боролася за свою самостійність. Він своїми щирими словами заповнив душі молодих студентів, роз'ярив ненависть до ворога, який вкрав від нас нашого провідника, і з глибоким переконанням довів, що смерть С. Петлюри буде ще страшнішою для ворогів, бо ця смерть викликала почуття помсти і жадо-

бу довершити не закінчену ним справу виборення своєї державності.

Нарешті адв. Штробель після своєї промови пропонує вшанувати пам'ять небіжчика співом «Вічної Пам'яті». Святочна хвиля запанувала. О 12 год. вночі і при згашенім світлі виконано прощальну церемонію і знято жало-бу, яку козацтво було наклало. Зроблено знимку і схвильовані присутні покидають залю. («Час» ч. 193).

— На бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі зібрано під час академії, влаштованої на його пам'ять 26 травня с. р. в «Народнім Домі» в Чернівцях, 2.316 леїв 50 бані. («Час» ч. 194).

— Пластове свято весни. — Українська пластова молодь святкує рік річно в день свого патрона св. Юрія — Свято Весни. Цього року воно відбулося 19 травня. Вже з суботи 18 травня почати надходити пластові куріні Львівського коша до с. Голоска, де був пластовий табор. 19 травня о 12 год. відкрив свято член Верховної пластової команди М. Ісаїв. Найбільше вражіння справило на молодь піднесення пластового прапора при співі національного і пластового гімнів. Не дивлячися на безперестанний дощ та холод настрій у пластунів був незвичайно оживлений і бадьорий («Новий Час» ч. 58).

— Успішний розвиток Земельного Банку. — Зкінцем року управі українського Земельного Банку вдалося підвищити акційний капітал до п'яти мільйонів злотих. Власні капітали банку осягнули суму в 5.137.363 зл. 87 гр. («Діло» ч. 116).

— Століття першого українського хору. — Заходами Перемиського «Бояна» відбувся святочний концерт в пам'ять 100-літніх роковин заснування першого місцевого хору на галицькій Україні при соборній церкві в Перемислі. («Діло» ч. 119

— Арешт убивці Твердохліба. — В с. Левандовці, біля Львова, арештовано студента празького університету Івана Пасіку, якого обвинувачують в убивстві редактора львівської газети «Рідний Край» — Твердохліба. («Укр. Нива» ч. 23).

— Арешти укр. комуністів на Закарпатській Україні. — Чеська влада перевела масові арештування серед укр. комуністів Закарпатської України. Всього арештовано 60 людей. Їх обвинувачено в тому, що вони агітували за відділення Закарпатської України від Чехословаччини та за прилучення їх до сов. союзу. Українські комуністи Закарпатської України ніби мають свої осередки у Відні й Києві. («Діло» ч. 118).

З життя укр. еміграції

У Франції.

— З життя Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції — Філія в Ліоні. — 26 травня с. р. члени Філії Т-ва б. Вояків Армії УНР в Ліоні зібралися у своєму помешканню для вшанування св. пам'яті Головного Отамана С. Петлюри. Після короткої, але чудлої промови уповноваженого Управи Т-ва підполк. Гдешинського, присутні хвилиною мовчанки віддали пошану пам'яті національного героя. Далі проспівано було «Вічну пам'ять». Потому присутні ділилися спогадами про зустрічі в минулому з покійним Головним Отаманом. Закінчилася урочистість співом «Чуєш, брате мій». Помешкання було удекороване жалобою. Портрет небіжчика так само.

— З життя Бібліотеки ім. С. Петлюри. — За останні дні до Бібліотеки почали надходити журнали: «Український Революціонер», «Розбудова Нації» (з Праги).

Одержано книжки та різні друковані матеріали: від п. Качури

(Париж), від п. J. Castagne (Париж), від п. Євгена Оनाцького (з Риму), від п. Ямкогого (з Розиєр, Франція), від книгарні «Тризуба», від Української Громади в Оден-ле-Тиші (Франція), від п. Є. Х. Чикаленка (Подєбради), від п. В. Королева-Старого (Мельник, Чехословаччина), від п. Є. Гловінського (Подєбради), від п. К. Ліневича (Подєбради.) П. Коряко з Журжі (Румунія) надіслав цікаву фотографію перегляду війська в 1919 р. в присутності представників Румунії та Франції.

З пожертвованих з нагоди відкриття Бібліотеки вже надійшли такі суми: 1) Спілка Укр. Інженерів у Франції — 100 фр. 2) Комітет вшанування пам'яті С. Петлюри в Румунії — 150 фр. 3) Укр. Об'єднана Громада у Франції — 100 фр. 4) Укр. Громада в Ліоні та Гурток в Анесі — 100 фр. 5) Редакція «Тризуба» — 200 фр. 6) Дипломатична Місія УНР у Франції — 200 фр. 7) Т-во б. вояків армії УНР — 100 фр. 8) Комітет вшанування пам'яті С. Петлюри в Парижі — 500 фр. 9) Група Українців в Южині (Савоя) — 71 фр. 10) П. Юрій Басенко з Ченстохови — 25 фр. 11) Паризька парафія зібраних під час служби 26 травня — 120 фр. 45 с. Всього вже одержано 1666 фр. 45 сан.

Крім того зараз провадиться збори в Румунії (Комітет вшанування, редакція газ «Час»). В Польщі провадить збірку грошей Український Центральний Комітет та його відділи. Такі збірки провадиться також і по різних громадах у Франції. Представники Б-ки в Омекурі та в Ліоні п. п. Черкаський та Лівертовський продають українські листинки на користь Бібліотеки і частинно гроші ці вже поступають.

— Цінний дар для Бібліотеки. — Українська Громада в Шалеті повідомила, що на чергових Загальних Зборах Громади 2 червня після доповіді представників Громади на відкриттю Бібліотеки та на основі постанови Управи Громади 29. V. одноголосно ухвалено: «1) Бібліотеку Української Громади в Ша-

леті зі всім інвентарем, набутим до цього часу й в дальнішому зі всім, що буде набуватись за час нашого тут перебування, — принести в дар Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі — цьому огнищу української культури в центрові мирової столиці, та 2) Просити Раду Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі дати свою ласкаву згоду на заснування при Громаді в Шалеті філії Бібліотеки ім. С. Петлюри».

— В Генеральній Раді Союзу Укр. Емігр. Орг. у Франції. — Перше засідання нової Генеральної Ради відбулося 3 червня. На ньому розподілено обов'язки таким чином: голова — п. М. Шумицький, заступник — п. І. Косенко, скарбник — п. Б. Лотоцький, секретарь — п. В. Никитюків і член Ради — п. П. Вержбицький.

Серед справ, які обговорено слід одмити: проєкт декларації Ген. Ради що-до майбутньої роботи, проєкт роз'їздів по громадах, справа конференції в Празі, справа шкільного фонду, справа газетного фонду, справа лекційного фонду і запрошення лекторів, справа бюджету Ген. Ради і біжучі справи: затвердження рахунків і біжучі інформації.

Що-до важливіших постанов, які винесли на цьому засіданню Ген. Рада, то вони такі:

1) доручається новим секретареві і скарбникові прийняти справи скарбниці і секретаріату;

2) затверджується проєкт декларації Ген. Ради;

3) доручається одному* з членів Ген. Ради розробити проєкт роз'їздів по Громадах;

4) Прймаються до відома повідомлення «Укр. Об'єднання в Празі» про порядок денний між-емігрантської конференції у Празі і доручається спеціальній комісії виготувати доклади Ген. Ради на цю конференцію;

5) доручається скарбникові вироблення проєкту шкільного фонду і користування ним;

6) доручається секретаріатові звернутися до всіх редакцій газет і журналів про надсилання 5 примірників їхніх видань Ген.

Раді для зложення газетного фонду, в якому є велика потреба для ведення національної пропаганди серед численних несвідомих елементів;

7) доручається окремій комісії виробити проєкт лекційного фонду, список лекторів і запрошення відповідно бажанню з'їзду д-ра Д. Донцова;

8) доручається секретарю виробити проєкт бюджету Ген. Ради на рік 1929-30.

В біжучих справах затверджуються подані прибуткові і видаткові рахунки, інформації з місць, а також зачитується лист п. І. Гончаренка, що в некоректній формі відмовився прочитати лекції в Оден-ле-Тіші і Кнютанжі по запрошенню Ген. Ради; доручається крім того секретаріатові якомога швидше виготовити і розіслати протоколи 6 го з'їзду і бюлетень, присвячений тому ж з'їздові, а також виконати всі легальні формальності про склад Союзу та склад керуючих органів.

У Польщі.

— 3-тя річниця в Гродно. — В третю річницю смерті С. Петлюри 25 травня с. р. в місцевому православному соборі було відправлено панахиду, на якій були присутніми й чужинці — поляки та грузини — п. д-р Алшибай. На цей раз не обійшлося без інциденту. Архиерейський хор заітований росіянами, відмовився співати під час панахиди, але це останнє не пошкодило урочистості.

На другий день 26 травня відбулися урочисті загальні збори місцевої української колонії, на яких п. Валентин Конопацький відчитав реферата, у якому влучно зробив порівняння Симона Петлюри з великими гетьманами — Хмельницьким, Дорошенком та Мазепою, підкресливши, що їхній ідеал — відбудова незалежної України — пощастило досягнути лише Симонові Петлюрі. Бо хоч українському народові і не вдалося остаточно втримати свою самостійність (завдяки несприятливим зовнішнім і внутрішнім об-

ставинам), але український народ ставши раз самостійним уже не зможе відступити від цього й, як би вороги всього світу не перешкоджали, все одно ми здобудемо свого.

† Ю. С. Шовгенова. (Некролор). — 2 червня 1929 року у Варшаві в шпиталі св. Духа після довгої та тяжкої недуги вмерла Юліянія Степановна Шовгенова, дружина ректора Української Господарської Академії в Подєбрадах. Небіжниця походила із священницької родини; народилася на Волині року 1874; закінчила вищу освіту в Петербурзі на Бєстужевських Жіночих Курсах. Під час перебування свого в Подєбрадах Ю. С. Шовгенова брала активну участь у різних студентських організаціях. На протязі одного року була головою тамошньої парафіяльної ради. Тяжка хвороба не давала їй можливості цілком oddаватися громадській діяльності.

Земля пером, блаженної пам'яті, небіжчиці.

В день похорону в каплиці при шпиталю св. Духа п.-о. Теодорович відправив заупокійну службу Богу. Відпровадити покійницю на місце вічного спочинку явилася місцева українська колонія на чолі з Головною Управою УЦК, Управою Українського Клубу в Варшаві і Спілки Інженерів та Техників українців емігрантів у Польщі, головою котрої є проф. Шовгенів. Між присутніми були рівно ж проф. О. Лотоцький, проф. Р. Смаль-Стоцький, проф. І. Огієнко, ген. Медзевецький, п.-о. Чубук-Подільський, А. Лукашевич, родина д-ра Лукашевича, Н. О. Саліковська, ген. Безручкова, представники Української Студентської Громади у Варшаві та ин.

В жалібному поході несено багато вінків, а між ними — від УЦК, від Т-ва жінок українок, від укр. гідротехників та ин. Де-які організації, а між ними Спілка Інженерів та Техників зложили в цей день замість вінка певні суми в допомоговий фонд подєбраським студентам.

Поховано пані Шовгенову на православному цвинтарі на Волі, в тому українському кутку, де спочивають останки бл. пам. Лоби-Лобова та других наших емігрантів борців, що не дочекалися дня визволення своєї батьківщини і поховані тут в чужій столиці.

На цвинтарі рівно ж було відправлено п.-о. Теодоровичем в сослуженню з п.-о. Ковалевським та дияконом заупокійну службу Божу.

Земля прийняла ще одного члена нашої еміграційної родини, серце якої билося надією на скорий поворот на визволену батьківщину.

— З діяльності культурно-освітньої секції Головної Управи УЦК. — За останній час, коли опустіле після смерти бл. пам. О. Саліковського, відповідальне становисько керівника культ.-осв. секції Головної Управи УЦК знову обсаджене, секція ця почала виявляти досить інтенсивну діяльність, яка з часом все більш і більш розвивається і поширюється що-раз то більше на нові духові потреби нашої еміграції в Польщі.

Живемо в часи боротьби, в якій зо всіх сторін атакують нашу українську еміграцію з метою розбити її єдність, ослабити її ряди, звести її з того тернистого, але шляхетного шляху, яким вона йде. Живемо в ті часи, коли більш, як ніколи, мусимо звертатися в наше минуле і з нього брати приклади великих подвигів і великої самопожертви в боротьбі за нашу волю. Живемо в часи, коли найбільше мусимо звертати увагу на все, що діється навкруги нас, тут на еміграції, і там, на батьківщині. Живемо під гаслом: «Будьмо готові!».

Отже роля культ.-осв.-секції УЦК і її праця набирає великого значіння. І з присмістю треба констатувати, що сучасне керівництво культ.-осв. секцією цілком розуміє ці завдання, що на неї накладаються і в міру своїх фінансових можливостей робить все, що може, для їх зреалізуван-

ня: організовує мандрівні бібліотеки, надсилає на периферію комплекти книжок та підручників для шкіл та курсів, перед кожним нашим національним святом надсилає до відділів опрацювані реферати та промови, при кожній події обіжниками реферує її значіння і т. д.

Цими днями довідалися ми ще про один новий керунок праці культ.-осв. секції. Вона розпочинає з початком червня б. р. серію викладів на теми, що найбільш цікавлять нашу еміграцію. Першим з цих рефератів, що відбувся 3 червня, був реферат Голови Головної Управи УЦК п. М. Ковалевського. Темою реферату була — «Боротьба большевиків з опозицією, яка вияв розкладу комуністичної партії.»

Невеличкі вступні грошеві внески з цих рефератів мають іти на поповнення фонду для культ.-осв. праці секції.

І треба сподіватися, що цей почин зустрінє бажаний відгук і тепле прийняття з боку укр. громадянства, яке повинно зобілізувати всі можливості, щоби забезпечити праці належний розвиток.

— З життя укр. колонії в Білостоці. — Порівнюючи з попереднім 1928 роком Білостоцька колонія в першій третині 1929 р. виявила багато енергії і доброї волі, аби не марнувати часу і зужити його з найбільшою користю для себе. Праця колонії в цьому часі виявилася в наступному. Було скликано 4 рази загальні збори колонії для поладження ріжних справ. Колонія урочисто обходила 11-ті роковини проголошення незалежності України, роковини смерті Т. Шевченка і день 50-тиліття Головного Отамана А. Лівіцького. На цих зборах було прочитано відповідні реферати і виголошено промови. В цьому ж часі засновано при колонії культурно-освітні курси, на яких на протязі часу від 27 січня по 28 квітня с. р. читалися лекції і було виголошено біля 20 більших рефератів з історії, географії, літератури та мистецтва

України і життя укр. еміграції по цілому світі.

Ця інтенсивність культурно-освітньої і громадської праці дає свої добрі наслідки в загальному життю Білостоцької колонії. Вона об'єднала своїх членів, розбудила зацікавлення до книжки, часопису, до всього, що пригадує наше недавнє і сумне минуле, до всього, що кидає промінь світла і надії на краще наше майбутнє.

— Загальні збори членів Відділу УЦК в Лодзі відбулися 7 квітня с. р. Збори заслухали справоздання делегата на 2-ий делегатський з'їзд, що відбувся у Варшаві, справоздання про діяльність відділу УЦК і акт ревізійної комісії, що його зачитано було п. Барило.

Збори підписали петицію до Високого Комісара Ліги Націй про відокремлення укр. еміграції, винесли низку постанов, що торкаються організаційного життя колонії і ухвалили надіслати подяку англійській письменниці Сесіль Генбарі за її прихильні укр. справі статті в англійській пресі.

— Святкування 50-х роковин життя Пана Головного Отамана. — У Білостоцькій колонії. — 8 квітня б. р. місцева колонія урочисто обходила день 50-х роковин життя П. Головного Отамана — А. Лівичького. На спеціально для цього скликаних зборах місцевої колонії уповноважений УЦК п. Л. Макаревич зазнайомив присутніх з значінням цього свята для укр. еміграції, подаючи при цьому коротку біографію високого ювілянта і характеризуючи сучасний стан укр. справи. Присутні вшанували вставанням пам'ять трагічно загинувшого Головного Отамана св. пам. С. Петлюри. Після того інж. Гнойовий прочитав реферата на тему — «Боротьба українського народу за свою державність», а п. Л. Макаревич в новій промові торкнувся 10 ліття перебування нащого на еміграції і праці нашої еміграції та уряду УНР на протязі цих років.

— В Янові. — В день 50-ліття Пана Головного Отамана А. Лівичького відслужено тут урочисту службу Божу з проголошенням многоліття.

— В Люблині. — 7 квітня в місцевій православній церкві відбувся молебен з проголошенням многоліття Папові Головному Отаманові А. Лівичькому.

— В Лодзі. — 7 квітня з тієї ж нагоди відбулися збори місцевої колонії. На зборах було виголошено реферата, який торкався біографії високого ювілянта його праці під час визвольної боротьби.

На ім'я Головного Отамана висло від колонії спеціальний подарунок — шкіряну течку з його літерами і написом: «Панові Заступникові Голови Директорії й Головному Отаманові Військ УНР від колонії в Лодзі».

В Чехії

— Шевченківське свято в Укр. Педагогічному Інституті в Празі. — Традиційне Шевченківське свято відбулося ц. р. в Інституті з великим запізненням (по-над півтора місяці від ювілейної дати). Але таке запізнення у нас — річ звичайна.

Програм свята, як завжди це буває в Інституті, складено було цікаво й так мовити стильно — до Шевченка; він складався з музичних композицій на слова Шевченка (головним чином творів Лисенка), декламації Шевченкових віршів та реферата про Шевченка. Приємним сюрпризом було введення до програму українських інструментальних композицій для скрипки. Нам так рідко приходиться чути інструментальні твори наших композиторів, що в широкій публіки складається враження, що цих творів і зовсім немає та що українські композитори не вміють писати для музичних інструментів. Але це не відповідає дійсності. Наші композитори мають такі твори. Правда, вони їх мають не багато, але причина

цього полягає не в тому, що вони не уміють їх писати, а в тому, що наші виконавці не дуже то хочуть їх виконувати, чим і відбирають у композиторів охоту писати інструментальні композиції.

Єдиним дисонансом було включення у програм прелюдій Шопена для клавiру. Про саме виконання цього твору скажемо нижче, що ж до доцільності розбавлення Шевченківських свят номерами, що не мають жадного відношення не тільки до Шевченка, але й до українства взагалі, то, нам здається, що час би вже полишити цю дивовижну звичку, якої не можна виправдати ніякими розумними доводами. Невже ж такі у нашій музичній літературі для клавiру не знайдеться нічого цікавого, що можна було б подати українській публіці в день нашого національного свята? Не можемо цьому повірити. Не кажучи вже про значну спадщину у цій галузі, що залишив по собі М. Лисенко, що ще й досі чекає виконавців, є гарні клавiрні твори у Степового, Сениці, Ф. Якименка, В. Барвинського та й у наших молодших композиторів. Не мишам же на сніданок, справді, їх писано!

По-за цим, програм, кажемо, складено було добре й стильно. Проф. С. Сіропольо на підставі всього, що може дати біографія Шевченка, його листування, щоденник та самі його твори, докладно змалював Шевченка, яко педагога. Концертова частина складалася з продукції 8 виконавців (крім «Заповіту»). Оголошене у програмах тріо доцента д-ра Н. Ніжанківського (скрипка, віолончель та клавiр) відпало з причини хвороби виконавців. А шкода. Тріо це виконувалося минулого року на концертах Празької консерваторії й мало значний успіх у публіки.

Виконано було ще один твір «Інститутивної», так би мовити, продукції: це соло спів абсолютанта Інститута п. С. Масляка на слова Шевченка «І тут, і всюди — скрізь погано». Соло спів написаний у невдячному для виконавця декламаційному стилі, але ж виконавець (теж абсолютант Інсти-

туту п. Маценко) вив'язався з свого положення цілком успішно

З усіх точок програму нам найбільше подобалися скрипкові номери (І. Сениця — *Legenda*, Лисенко — *Caricccio elegique*). Нам так рідко приходитьсь чути твори нашої інструментальної музики, що кожне їх виконання є справжнім святом, особливо ж коли воно попадає до рук доброго виконавця, а таким і є лектор Інституту п. О. Кисянів, що виконав зазначені речі.

Солістами у вокальній частині концерту, крім п. Маценка, були абсолютанти п. п. О. Самойлович та С. Нагірна. Особливо подобався публіці п. Самойлович з Лисенковим твором «Минають дні, минають ночі» своїм м'яким щодо тембру, приємним баритоном та один номер з виконаних п. Нагірною («Як би мені намисто»), проспіваний з надзвичайно вірною експресією.

Подобалася публіці, як і завжди, піаністка, асистентка Інституту п. В. Березовська, що із своїм звичайним мистецтвом виконала зазначені вище композиції Шопена.

Також, як звичайно, гарно співав хор Інституту під кермуванням доц. п. Щуровської. Особливо чудово звучав останній хор на слова Шевченка — «Прощай світе, прощай земле», трудний технічно, але вокально — надзвичайно цікавий. Слабше вийшов другий хор «Ой, діброво, темний гаю», якому занадто повільний темп надав невластивий йому характер якогось церковного співу.

Публіка, якої набралася повна зала (співочого чеського т-ва «Nahol») сердешно вітала усіх виконавців, особливо ж натхненного скрипака і названих співаків.

Spectator.

В Румунії

— Свідомство національної приналежності. — До останнього часу українська еміграція на території Румунії проживала по спеціальних документах, які називалися: «Авторація де спедере ін цара» (то-пак —

дозвіл на перебування в країні).

В цьому році ці «Авторизації» почали замінятися на «Сертифікати Нансена». Сертифікати ці було заготовлено по загальному зразкові, де розподіл еміграції по національній приналежності класифікувався двома термінами, а саме: «рюс» і «вірменин».

Український Громадсько - Допомоговий Комітет, відмовившись отримати такі сертифікати для членів Комітету, одночасно звернувся до Міністерства Внутрішніх Справ Румунії з умотивованим меморандумом, в якому зазначалося, що при видачі таких сертифікатів матимуть місце великі непорозуміння, бо українська еміграція ніколи не погодиться на означення її терміном «рюс» і відмовлятиметься від отримання таких сертифікатів. Далі в меморандумі прохалося, аби в сертифікатах Нансена, що видаватимуться українцям, національна приналежність визначалася, так само, як це було й в «Авторизаціях де шедере ін цара», терміном — «україніян».

Майже одночасно з подачею меморандума Громадським Комітетом, з провінції від місцевої влади почали надходити рапорти, в яких влада стверджувала, як раз те, що підкреслював Комітет в своєму меморандумі, то-пак категоричне небажання українців отримувати сертифікати з терміном «рюс».

Тим часом Директор Генеральної Сігуранци, в день подачі меморандуму, положив на нього резолюцію, щоб вимога Українського Комітету була задоволена.

Аби на майбутній час уникнути будь яких непорозумінь, Генеральна Сігуранца видала розпорядження про те, щоб при видачі сертифікатів Нансена національність емігранта определялася свідоцтвом національної приналежності, виданим відповідною еміграційною національною установою.

При поновленню сертифікатів Нансена, термін яких кінчається 31-грудня біжучого року, такі «Свідоцтва національної приналежності» будуть вимагатися від

всіх без винятку власників сертифікатів Нансена.

Зважаючи на це, Громадсько-Допомоговий Комітет Української Еміграції в Румунії, через «Тризуб» доводить до відома членів своєї колонії про необхідність завчасу вибрати «Свідоцтва національної приналежності».

Приймаючи на увагу матеріальну незабезпеченість нашої еміграції та обтяженість її національним податком, Громадсько-Допомоговий Комітетом встановлено за «Свідоцтва Національної Приналежності» саму мінімальну таксу, розраховану лише на покриття фактичних витатків Комітету, зв'язаних з видачею таких свідоцтв.

Отже для отримання «Свідоцтва Національної Приналежності» потрібні:

1) Надіслати на ім'я Голови Комітету відповідне прохання з зазначенням дати прибуття до Румунії та з переліченням тих документів, на підставі яких дана особа проживала до цього часу.

2) Надіслати дві фотографічних картки.

3) Надіслати 120 леїв (100 леїв такса за «Свідоцтво» і 20 леїв на покриття поштових витатків при пересилці «Свідоцтва»).

4) Ті, що уже отримали сертифікати Нансена без зазначення в ньому терміна «україніян», мають разом з фотографіями та грошима на «свідоцтво національної приналежності» надіслати тако-ж і свій сертифікат для відповідного виправлення, або для заміни його на новий. На витатки, зв'язані з виправленням належать додавати 30 леїв.

В Б у л г а р і ї

— В 3-тю річницю в Софії і. 26 травня з приводу 3-ої річниці смерті бл. пам. Головного Отамана С. Петлори з ініціативи «Української Громади в Болгарії» було уряджено в Софії панахиду в болгарській церкві св. св. Кирила й Методія. Панахида пройшла при великій присутності українців та болгар. На панахиду

прибули з гостей — польський посол із секретарем, донька українського політичного діяча і вченого М. Драгоманова пані Шиманова. Остання довгий час хворувала, і це була перша її прилюдна поява після смерті її чоловіка.

З газет.

— Протест большевиків. Богомолів, совпред у Варшаві, заявив протест польському урядові проти участі польських офіційних представників на урочистостях, які мали місце у Варшаві, а саме: на святі десятиліття проголошення самостійності Грузії та на академії, урядженій з нагоди 3-х ліття з дня смерті Головного Отамана С. Петлюри. Польське міністерство закордонних справ одкинуло протест Богомолова, мотивуючи це тим, що подібні акти совієського представника є нічим іншим, як втручанням у внутрішні справи Польщі, і протирічать міжнародньому праву. («Journal de Genève» ч. 155 з 9 червня 1929 р)

— Ростріли на Україні. «Діло» в ч. 117 подає велику статтю про «комунікат Об'єднаного державного Політичного Управління ССРСР» (про що писала «Пр. Пр.» ч. 24) про ростріли фон Мека, Величка і Пальчирського, і принагідно згадує, що минулого року жертвою такого «присуду» ППУ впали видатні українські діячі Петренко і д-р Суворовцова. Останні жили в Харькові, але нагло їх не стало. Пізніше виявилось, що їх відправлено до Москви в розпорядження тієї славетної колегії ППУ, яка їх засудила на ростріл і присуд виконала. «А треба знати, — пише «Діло», — що та колегія не все і не у всіх випадках оголошує в прилюдних комунікатах про свої присуди та їх виконання. Взагалі, в ССРСР дуже часто буває таке, що людина на відповідальному становищі раптом зникає. Немає її місяць, два, рік і нема ніякої вістки про неї — а це нехитрий знак, що вона впала жерт-

вою «колегії». Ось останніми часами щезло раптом з Харькова двох галичан. Обидва вони були комуністами, обидва займали високі становища і обидва раптом щезли. Обидва були шумськистами. Де вони? Яка їх доля? Вже чотири місяці нема ні слуху, ні духу про них. Невже і вони пішли в розпорядження «колегії»? Не виключене. Ось така то політична дійсність, ось такі то правопорядки і такі умовини праці при большевицькій і соціалістичній системі правління», — кінчає газета.

Бібліографія.

Д-р Степан Шухевич. — «Спомини з Української Галицької Армії» (1918-1920) ч. I і II. Львів. 1929. Вид. «Червона Калина».

Спогади д-ра С. Шухевича, що брав не аби-яку участь в галицькій визвольній боротьбі, являється тим більше цікавими, що обмежуються фактичним боком подій без особливого вдавання в політику, без особливого натиску на персональні погляди, що у деяких мемуаристів виливаються в прославлення власного «я». Автор епічно скромно, як справжній військовий, передає і добре, і погане, так ніби пише боевий рапорт, але за цим рапортом чути глибоку душу і серце, що вміє не дрижати, але здатне боліти за рідну справу. Годі знайти в мемуарах персональні висновки автора; їх немає; не через те, очевидно, що д-р Шухевич їх не має зовсім, а через те, що він в засаді дотримується об'єктивної методи.

Якіж результати дає ця метода що-до висновків читача? Особливо вражає два факти: перчитуючи обидва томи спогадів ніяк не можна відв'язатися від тої думки, що як мало були соборницькими верхи галицьких політичних кол; друге — це те, що в командуванні Галицької армії зіграли велику роль не українці, а чужинці, почасти москалі, а почасти німці.

По читанню спогадів д-ра Шухевича стає зрозумілим і політичний крах Галицького уряду, і військова поразка Галицької армії,

і фатальний кінець соборності, і перехід Петрушевича до Деникіна.

Треба сподіватися, що третій том «Споминів», який ще не вийшов, і сюжетом якого є перебування Галицької армії і уряду на Великій Україні, не буде суперечити першим двом. Тоді можна буде до кінця прослідкувати велику епопею і сказати, чи вдумливіші учасники її вже зуміли піднятися на всю висоту історичної оцінки чи ні? У всякім разі «Спогади» д-ра Шухевича варті того, щоб свідомі українці їх знали.

І. З а т а ш а н с ь к и й

— О д л у - Ю р т. — В Царьгороді в березні вийшло перше число місяшника національно-азербайджанської ідеології «Одлу Юрт». Редагус цей дуже цікавий місяшник відомий азербайджанський діяч — п. Расул-Заде. Зміст місяшника дуже багатий і містить кільканадцять статей. Журнал провадить ідею кавказької конфедерації, але не забуває також і ролі України в майбутньому, тому звертає увагу на неї, одвівши їй спеціальний підвідділ, в якому подано про життя на Україні.

Загалом журнал робить гарне вражіння.

До українського громадянства.

Одним із основних завдань Української Громади м. Брюсселя є обізнання чужинців з минулим та сучасним України. В тій цілі Громада улаштувала Український Відділ в місцевім Світовім Музею.

Дальшою точкою програму діяльності Громади є урядження Українського Відділу в Військовім Музею. Цей музей містить дуже цікаві матеріали що-до вій-

ськової штуки взагалі, а бельгійської армії зокрема, а рівно реліквії останньої війни. У відділі присвяченим сучасності можуть знайти місце і матеріали, які стосуються різних країн, а зокрема і України. Музей є організований прекрасно і добре надається, як трибуна, для пропаганди нашої національної справи.

Українська Громада вже заручилась згодою Дирекції Музею на уділення окремої вітрини для України. В ній можуть бути розміщені: уніформи української армії, зброя, військові відзнаки, прапори, портрети військових діячів, мапи і образки військових подій. Однострої будуть зужиті для одягнення манекенів, обличчя яких будуть смодельовані згідно з українським типом.

Брюссельська Громада сим звертається до українського громадянства і просить дуже не відмовити їй в своїй цінній допомозі. Відповідні установи і багато окремих осіб переховують в себе різні матеріали, які без шкоди можуть бути передані до розпорядимости вищеназваного Музею, і тим самим прислужитись справі пропаганди української ідеї. Миємо поспішитися зі зібранням цього матеріалу, доки Музей дає місце для Українського Відділу.

Проситься як найскорше надсилати його, а в крайнім разі повідомити Громаду, які власне матеріали можуть бути постачені. Звертається увагу на конечну потребу зібрати портрети наших військових провідників і проситься самих учасників визвольної боротьби подати їх фотографії. В той спосіб удасться зложити галерею наших героїв і вождів.

Матеріали надсилати в адресі Громади: Union des Ukrainiens, 32, rue de Louvain, Bruxelles, Belgique.

Управа Громади м. Брюсселя.

Зміст.

Париж, неділя, 16 червня 1929 року — ст. 1. — *** — ст. 3. — *** — ст. 4.
В. С. З життя й політики — ст. 5. — В. В а л е н т и н. Маленький
фельетон — ст. 9. — Д. Г е р о д о т. День смутку — день єдності —
ст. 10. — Лист із Бельгії — ст. 12. — З преси — ст. 15. — Х р о н і к а.
З Великої України — ст. 19. — З укр. життя — ст. 21. — З життя укр.
еміграції: У Франції — ст. 22. — В Польщі — ст. 24. — В Чехії — ст. 26.
— В Румунії — ст. 27. — В Болгарії — ст. 28. — З газет — ст. 29. —
Бібліографія — ст. 29.

Готується до друку нова книжка поезій

Є. Маланюка „ЗЕМЛЯ Й ЗАЛІЗО“

Видання „ТРИЗУБА“

Українським дітям — рідне військо.

Вийшли з друку малюнки до витинання роботи артиста-магяра
Л. Перфецького.

Поспішайте замовляти.

Ціна — 2 фр. Пересилка: у Франції — 15 сан. закордон — 30 сан.
Замовляти у редакції «Тризуба»: 42, Rue Denfert-Rochereau. Paris 5,
France.

27 рік видання.

27 рік видання.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК

виходить в 1929 р. під тою самою редакцією

ЛНВ виходить точно в кінці кожного місяця в об'ємі шести
аркушів.

Передплата вносить: місячно 2.50 зол., піврічно 14-зол.,
на рік 26 зол.

Адреса Редакції і Адміністрації: Львів ул. Руська ч. 18. III пов.
Редагує: Комітет. За ред. відповідає: Петро Постолюк. Видає:

Українська Видавнича Спілка.

Т. ШЕВЧЕНКО
„КОБЗАРЬ”

перше позне народне видання, в одному томі, з поясненнями й примітками д-ра В. Сімовича, з портретом і біографією поета, стор. XXIX — 431. 8. Ціна 1 долар.

ГОЛОСИ КРИТИКИ:

«...Виданий на гарному папері, читким і великим шрифтом, з гарною біографією поета, з дуже цінним та, як на сей день, для «Кобзаря» в цілому найкращим коментарем, — «Кобзарь» Катеринославського Видавництва справді найблизче стоїть до назви народного видання. Тому ми щиро бажасмо, щоб сей «Кобзарь» був на столі селянина в кожній хаті всієї України». (Л. Білецький, «Українська Трибуна», з 3 грудня 1921.)

«...З різних оглядів заслуговує оце видання Шевченкового «Кобзаря» на те, щоб воно знайшлося в руках кожного читача «Учительського Слова»... Не було досі такої широкої й заокругленої проби систематичного об'яснення всього «Кобзаря», як це бачимо в виданню д-ра Сімовича... Потрібна (ця книжка) читачам «Учительського Слова» у школі і при їх праці над позашкільною освітою, можна тільки гаряче поручити їм видання Шевченкового «Кобзаря» з поясненням та примітками д-ра Сімовича». («Учительське Слово», ч. 2-4, з квітня 1922 р.)

«...В шістдесяті роковини смерті Т. Шевченка діждалися ми нарешті популярного видання цілого «Кобзаря»... Воно повинно найтись в кожній читальні й бібліотеці, в руках кожного вчителя, взагалі в руках кожного, хто сам собі й іншим хоче вяснити Шевченкові думки, в руках учеників, селян і робітників». (М. Возняк, «Письмо з Просвіти», з 15 січня 1922.)

«...Се безперечно гарний і дуже потрібний дарунок українському народові... редакторів треба признати, що совісно виконав завдання популяризатора й совісно старався пояснити всі менше відомі вирази багатого Шевченківської слівни, що зовсім не було легкою річю». (О. Н. «Український Прапор», з 7 січня 1922.)

«...Книга зроблена дуже уважно, зі знанням предмету і з досвідом педагога, котрий у першу чергу мав шкільну молодіж на оці». (Богдан Лепкий, «Українське Слово», ч. 151, з 18 березня 1922.)

«...Я знаю це видання, як дуже добру роботу (ganz vortreffliche Leistung), яка однаково годиться і для студій і для навчання. Воно дійсно спопуляризує Вашого великого поета й головню причиниться до того, що його читатимуть і зрозуміють і по-за Україною». (З листа проф. славістики мюнхенського університету Еріха Бернекера до Видавництва.)

«...Перед нами нове, дуже гарне й чепурно виконане видання Шевченкового «Кобзаря», котре видавці назвали «народнім»... З цього погляду це дійсно перше в нас видання... безперечно давно вже відчувалася в нашій літературі потреба такого видання... Підкреслюю, що завдання д. Сімовича було не таке то легке, що взагалі він його подумав, і що на будуче треба буде робити лишень виправки і зміни в деталях». (Д. Дорошенко, «Хліборобська Україна», кн. V-VI, з 1921 р.)

Продаж по всіх українських книгарнях. Де нема, — звертається на адресу: KNYHARNIA NAUKOW. T-WA im.

SZEWCZENKA, Lwow, Rynek 10.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau; Paris V.
Поштова адреса: «Le Trident» («Tryzoub»). Boite post. № 15. Paris XIII.
Педагуэ — Комітет. Адміністратор: Іл. Косенко.

Le Gérant: M-me Perdrizet.